

Fra Klubbens besøg hos IFRO

torsdag, den 8. marts 2018

Deltagerne blev modtaget af instituttets leder, Bo Jellesmark Thorsen, der er professor i anvendt økonomi. Jellesmark Thorsen indledte med en beskrivelse af instituttets historie og dets enkelte dele. Det fremgik, at instituttet er en sammensat størrelse bestående af mange enheder fra forskellige områder.

IFRO er en forkortelse for Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi og er oprettet i 2013 ved en fusion af Fødevarerøkonomisk Institut og Afdelingen for Økonomi, Politik og Driftsplanlægning ved Skov og Landskab. Instituttets organisatoriske udvikling har været ganske kompliceret, men kort fortalt begyndte det med oprettelsen af Det Landøkonomiske Driftsbureau i 1918. Driftsbureauet beskæftigede sig med landbrugets regnskabsforhold. I 1978 blev navnet ændret til Jordbrugsøkonomisk Institut, og dets område blev udvidet med forskning, undersøgelse og rådgivning vedrørende jordbrugsøkonomiske forhold, både driftsøkonomisk og samfundsøkonomisk. Det var dengang et sektorforskningsinstitut under Landbrugsministeriet. Landbrugsministeriet blev lagt sammen med Fiskeriministeriet, og hele fødevarerområdet blev samlet i dette ministerium. Instituttet blev efter flere navneskifter til Fødevarerøkonomisk Institut (FOI) i 2002. I forbindelse med reformen af sektorforskningsinstitutternes forhold blev FOI i 2004 overført til Landbohøjskolen, der på sin side i 2007 blev et fakultet under Københavns Universitet og fuldt ud integreret i 2012. Instituttet hører under Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet (SCIENCE), og det samarbejder med dette fakultet og tillige med Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet (SUND).

Instituttet har som tidligere sektorforskningsinstitut egen bestyrelse og egne vedtægter. Ud over bestyrelsen er der en institutledelse, hvorfra man bl.a. erindrer sig navne som Arne Larsen, Aage Walther Jørgensen, Johannes Christensen og T. Due Pedersen, og forskere som Birthe Brask og Jens Hansen, der alle har haft mange berøringsflader til ministeriet. Instituttet består i øvrigt af 4 sektioner: En sektion for Forbrug, Bioetik og Regulering, en sektion for Global Udvikling, en sektion for Miljø og Naturressourcer og endelig en sektion for Produktion, Markeder og Politik, som også koordinerer myndighedsbetjening.

Undervisning er en meget vigtig del af instituttets virksomhed. Som et tværfagligt institut, giver det undervisning på mange forskellige områder: Administration (Kontakt), bachelor- og kandidatuddannelser, Master i Fødevarer kvalitet og –sikkerhed, Diploma in Global Environmental Governance (GEG) og endelig er man aktiv i Copenhagen Summer University. Der opretholdes et egentligt universitetsmiljø. Det tværfaglige moment omfatter både landbrugs- og fiskerividenskab,

miljø, vand, skovbrug, fødevarer og samfundsvidenskab: Statskundskab og økonomi på forskellige områder. Der er i øvrigt mange lignende uddannelser på Aarhus Universitet (Foulum) og Danmarks Tekniske Universitet. Endelig deltager man i debatten på de sociale medier, f.eks. Facebook, og er i det hele tæt på de politiske beslutninger gennem myndighedsarbejdet. På instituttet færdes dagligt omkring 50 faste videnskabelige medarbejdere, 30 post.doc, 50 ph.d.-studerende og 13 i administrationen, i alt en 130-160 personer.

Budgetmæssigt fylder forskningen halvdelen af aktiviteterne, undervisningen en fjerdedel og myndighedsbetjeningen omkring en sjettedel. Hertil kommer en betydelig ekstern finansiering. Undervisningen skal være bæredygtig, produktifferentieret og kunne opretholde volumen på den enkelte linie. – Bachelor-undervisningen foregår på dansk, kandidatundervisningen på engelsk.

Lektor i jordbrugsøkonomi Jesper Sølvér Schou tog derefter over og bemærkede, at det i år er 100 år siden Landøkonomisk Driftsbureau begyndte sin virksomhed. Han fortalte, at de gamle publikationer vil blive scannet, således at flere bedre vil kunne få adgang til at studere landbrugets økonomiske historie. Jesper Sølvér Schou fortalte også, at der nu er omkring 10.000 heltidslandbrug. Disse landbrug præsterer langt størstedelen af landbrugets samlede produktion. Nogle bedrifter giver et pænt overskud, men indtjeningen varierer meget fra den ene til den anden bedrift. For deltidslandbrugene er driftsresultatet for landbrugsdelen negativt og må følges suppleres med indtægt udefra. I 2017 havde landbruget en samlet restindkomst på 1,6 mia. kr. til forrentning af ejerkapitalen. Restindkomsten er en væsentlig faktor, og er udtryk for forholdet mellem på den ene side de faktorer, man forbruger i forbindelse med produktionen, og på den anden side den værdi, man får ud af produktionen.

Landbrugets gæld er høj, og meget af indtjeningen går til forrentning af lånt kapital. Prisen på landbrugsejendomme faldt kraftigt i forbindelse med finanskrisen, og mange landmænd kæmper derfor med solvensproblemer. Personligt eje er stadig den fremherskende ejerform og vil antagelig være det lang tid endnu. Forpagtning spiller dog en stadig større rolle. Gennemsnitsalderen for aktive landbrugere er steget.

Forsker Michael Friis Pedersen fortsatte med at oplyse, at landbrugets samlede gæld nu er på 337 mia. kr. Landbrugsarealet er på 2,5 mio. ha. Heraf er 510.000 ha bortforpagtet og 540.000 ha er ejet af andre ejertyper end selvejere. Antallet af bedrifter på mere end 120 ha er stigende.

Jesper Levring Andersen, der er fiskeriøkonom og administrationschef på instituttet, sluttede af med at tale om fiskeriet og fiskerierhvervets økonomi og økonomiske teori. Hvis man ikke eller næsten ikke regulerer fiskeriet, vil man hurtigt stå i en situation, hvor der er for mange fiskere og for få fisk (overkapacitet) med risiko for kollaps af fiskebestandene, dvs. ingen ressourcerente

(ingen aflønning af naturkapitalen FISK, eller til ejerne af fiskeressourcerne, dvs. lande med søterritorium). Ingen regulering fører til mindre fangster og mindre forarbejdningsindustri.

En uhensigtsmæssig regulering af fiskeriet (månedskvoter, rationer pr. tur etc.) vil også føre til overkapacitet, men med dårlig udnyttelse af arbejdskraft og kapital og ingen ressourcerente til naturkapitalen FISK (eller til ejerne). Dette vil videre føre til behov for tilskudsordninger til reduktion af overkapacitet og til en forbedret udnyttelse af arbejdskraften.

En hensigtsmæssig regulering vil føre til balance mellem fangstkapacitet og fangstmængde og give en positiv ressourcerente, der vil medføre, at fiskeriet kan fortsætte. I 2007 indførtes en nyregulering af fiskeriet med sigte på at nedbringe overkapaciteten gennem et kvotesystem, hvor kvoten efter visse regler kan omsættes. Systemet førte til en vis kvotekonzentration og til, at fangstmængderne faldt. Fangstmængden blev imidlertid koncentreret på færre både. Hvis man skal på makrel- og sildefiskeri vest og nord for Shetlandsøerne, er det nødvendigt med et fartøj af en vis størrelse, for der kan man ikke klare sig med en fjordfiskekutter.

UK's udmelding af EU vil som udgangspunkt begrænse mulighederne for dansk fiskeri, afhængig af resultatet af udtrædelsesforhandlingerne. Hidtil har langt størstedelen af fangsterne i UK-zonen været koncentreret på et mindre antal fartøjer. Hvis disse udelukkes fra zonen, vil det også få betydning for virksomhederne på landingsstederne.

Det blev en eftermiddag med nogle grundige, brede og meget oplysende beretninger om landbrug og fiskeri, set i forskellige vinkler, som deltagerne i besøget måske ikke før har været lige opmærksomme på.